

4. Дьяконов Г. И. Технологии эффективного управления операционными рисками // *Банки и технологии*. – 2007. – № 1. – С. 7.
5. Балашова Н. Управление операционным риском: анализ современных тенденций // *Рынок ценных бумаг*. – 2001. – № 7. – С. 4-5.
6. Савченко О. Г. Управління операційним ризиком у банківських установах ЄС // *Актуальні проблеми міжнародних відносин: Зб. наук. пр.* – К.: Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. – 2003. – № 41. – С. 18.
7. Крупка М. І., Кончаківський І. В., Скаско О. І. Роль системи оцінки ризиків (COP) у забезпеченні стабільності комерційних банків України // *Фінанси України*. – 2004. – № 9. – С. 100-101.
8. Harry Driessen ING Institutional&Government Advisory consultant. Матеріали з семінару «Операційний ризик-менеджмент», 31.07.2006.
9. Базельський комітет з банківського нагляду. Міжнародна конвергенція вимірювання капіталу і стандартів капіталу: нові підходи». – Червень 2004.
10. Болгар Т. Н. Особенности разработки и необходимость внедрения стандартов «Базель-2» в национальную банковскую систему // *Экономические науки*. – 2006. – № 10. – С. 17-18.
11. Губарь Е. А. Базель II не стал первостепенной задачей // *Коммерсантъ-Украина*. – 2007. – № 197. – С. 8.
12. Козлов А. А. Базельский перевал // *Аналитический банковский журнал*. – 2006. – № 9. – С. 34.

Кузьменко О.Г.

аспірант,

Українська академія банківської справи

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМ ПОРТФЕЛЕМ

Вплив на формування величини і структури страхового портфеля відбувається в процесі управління ним та має на меті досягнення цілей і завдань страхової компанії на страховому ринку, забезпечення оптимального співвідношення доходності і ризику та отримання бажаного рівня прибутку.

В практиці вітчизняних страхових компаній застосування методів та інструментів управління страховим портфелем має обмежений і поодинокий характер, тоді як в розвинених країнах така діяльність є систематичною і відіграє провідну роль у забезпеченні фінансової стійкості страхових компаній та ефективності їх діяльності.

Серед цілей, що ставить перед собою страхова компанія в процесі управління страховим портфелем, можуть бути: забезпечення фінансової стійкості; одержання максимального прибутку; закріплення позицій на страховому ринку та збереження капіталу; збільшення частки ринку; забезпечення приросту капіталу; забезпечення платоспроможності; мінімізація ризиків.

Одночасне досягнення зазначених цілей є неможливим, оскільки практично кожна із них виключає усі інші. Наприклад, спрямованість страхової компанії на одержання максимального прибутку буде спонукати її

приймати на страхування «більш дорожчі» великі ризики, при цьому рівень її фінансової стійкості буде скорочуватися. Здійснення страховою компанією обов'язкових видів страхування забезпечує їй мінімальні витрати на охоплення частки ринку, проте дохідність таких операцій теж буде низькою, оскільки обмежена рівнем страхових тарифів, визначених законодавчо.

Таким чином, страхова компанія, визначаючи головну мету управління страховим портфелем, автоматично зосереджується на тих видах страхування і формує такий тип страхового портфеля, який дозволяє досягнути поставленої мети.

Ґрунтуючись на ідентифікованій головній меті управління страховим портфелем, повинні розроблятися стратегічні і тактичні цілі та завдання, які координуватимуть роботу з управління страховим портфелем в поточній діяльності страховика. Стратегічні цілі носять довгостроковий характер і уособлюють ті задачі управління, виконання яких забезпечить формування та підтримку бажаної структури страхового портфеля. В рамках розробки політики управління страховим портфелем до стратегічних завдань можна віднести різноманітні маркетингові заходи, у тому числі розробку асортименту страхових послуг, тарифної політики, політики просування певних видів страхових послуг. Крім того, до стратегічних цілей належить формування політики перестраховування, адже прийняття на страхування тих чи інших ризиків не можливе без наявності необхідного перестрахового покриття. Розробка і виконання стратегічних завдань відбувається переважно на початковому етапі формування страхового портфеля – до моменту виведення відповідної страхової послуги на ринок [1].

Тактичні цілі управління страховим портфелем спрямовані на забезпечення його якості та збалансованості у поточному періоді шляхом постійного моніторингу надходжень страхових премій і здійснення виплат, та, відповідно, застосовуються до уже сформованого портфеля страхових ризиків. Серед основних тактичних цілей управління страховим портфелем можна виокремити наступні: проведення оперативного моніторингу показників оцінки страхового портфеля; забезпечення безперервності надходжень страхових премій; виконання зобов'язань страхової компанії, забезпечення проведення страхових виплат.

Залежно від переліку цілей і завдань, а також моменту застосування управлінських заходів по відношенню до страхових ризиків, можна виокремити декілька етапів управління страховим портфелем. Перший етап управління починається з моменту створення страхової компанії і полягає у виборі видів страхування та формуванні асортименту страхових послуг, які вона надаватиме. Ключовими рішеннями щодо страхового портфеля на даному етапі є: формування моделі (способу) управління страховим портфелем; вибір типу страхового портфеля за ступенем ризику; визначення прийнятної структури страхового портфеля.

Другий і третій етапи управління страховим портфелем стосуються поточної діяльності страхової компанії і полягають у застосуванні актуарних методів, технічних прийомів та інших інструментів управління до ризиків, що пропонуються на страхування, та ризиків, що вже перебувають у страховому

портфелі, відповідно. Таким чином, основними завданнями другого етапу управління є проведення селекції ризиків, розробка і реалізація тарифної політики та здійснення маркетингових заходів.

Основні задачі третього етапу управління полягають в оптимізації вже сформованого страхового портфеля шляхом проведення операцій перестраховування та використання інших механізмів передачі ризиків, а також стосуються розробки і реалізації політики врегулювання страхових збитків. Поточне управління страховим портфелем спрямоване на те, щоб не допустити погіршення проміжних показників діяльності, що стосуються величини, структури портфеля, його диверсифікованості, збитковості, частки власного утримання.

Одним із ключових рішень, що приймаються на етапі стратегічного управління страховим портфелем, є вибір моделі управління. В залежності від ставлення страхової компанії до процесу відбору ризиків розрізняють активний та пасивний способи управління. При виборі активної моделі страхова компанія здійснює постійний контроль і аналіз ризиків, що приймаються на страхування. Регулювання структури страхового портфеля відбувається за рахунок внесення відповідних змін у тарифній політиці та використання інших маркетингових інструментів. Крім того, постійне відслідковування стану страхового ринку і змін у споживчому попиті дозволяє коригувати асортимент страхових послуг, у тому числі впроваджуючи інноваційні види страхових продуктів [2].

В результаті застосування активного способу управління склад і структура страхового портфеля змінюються дуже динамічно, а постійний моніторинг тенденцій розвитку страхового ринку дозволяє забезпечити високу дохідність такого портфеля. Зокрема, при активному управлінні портфелем оцінюється не тільки загальне співвідношення доходності та ризику, але й визначається питома вага договорів страхування з різним співвідношенням даних показників за видами страхування. Аналіз змін у складі і структурі портфеля за доходністю та ризиком має на меті не допустити зниження загального рівня доходності портфеля в динаміці, управляючи видами ризиків, що до нього включаються.

З іншого боку, необхідність проведення частих ринкових досліджень в процесі активного управління страховим портфелем потребує значних фінансових витрат страхової компанії, пов'язаних з оплатою послуг аналітичних центрів та інших сторонніх організацій або ж утриманням власного підрозділу, який би займався збором інформації, аналітичною та експертною роботою на страховому ринку. Тому застосування активного способу управління буде виправданим у випадку, коли компанія націлена на отримання високих прибутків від страхової діяльності, або ж за умови значної непередбачуваності загальноекономічної ситуації та нестабільності страхового ринку, що створює потребу частого перегляду сформованого страхового портфеля.

При застосуванні пасивної моделі управління, структура страхового портфеля формується з урахуванням довгострокової перспективи, тому до його складу, як правило, включаються ті види страхування, що

характеризуються низьким чи помірним ризиком. Дохідність такого портфеля також є низькою. Метою застосування пасивної моделі управління страховим портфелем є отримання регулярних стабільних надходжень і мінімізація витрат на здійснення управлінських заходів та моніторинг ринку. Перегляд портфеля здійснюється щорічно або лише раз на декілька років. Мінімізація ризиків досягається шляхом формування значно диверсифікованої структури портфеля, тому застосування даного підходу можливе лише для класичного (традиційного) страхового портфеля.

Список використаних джерел:

1. Лебединська Л. Д. Стратегічні аспекти сталого розвитку страхового ринку України під впливом глобалізаційних процесів / Л. Д. Лебединська, Л. М. Ремньова // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 9. – С. 207–214.
2. Страховий і перестраховий ринки в епоху глобалізації: монографія / Козьменко О. В., Козьменко С. М., Васильєва Т. А. та ін. – Суми: Університетська книга, 2011. – 388 с.

Павлушенко Т.О.

аспірант кафедри фінансів,

Київський національний торговельно-економічний університет

**КОШТОРИС БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ, ЯК ІНСТРУМЕНТ
ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ**

Ефективне функціонування будь-якої сфери діяльності людини та держави в цілому (в тому числі і бюджетної сфери) залежить від її фінансової забезпеченості. В умовах постійного розвитку економічної системи України актуальними є дослідження та удосконалення теоретичних аспектів механізму фінансового забезпечення діяльності бюджетних установ, які є складовою господарського механізму держави. Бюджетні установи, як одні з основних учасників бюджетного процесу, в основному не мають своїх власних надходжень. Їх діяльність забезпечується за рахунок коштів Державного та місцевого бюджетів. Саме тому бюджетне фінансування є основною формою фінансового забезпечення бюджетних установ. Бюджетне фінансування – надання з бюджету у безповоротному порядку коштів на видатки, пов'язані зі здійсненням державних замовлень, виконанням державних програм, утриманням державних і комунальних установ та організацій. Являє собою процес виділення, зарахування, розподілу та перерахування коштів на рахунки розпорядників коштів у межах, визначених кошторисами і затверджених у бюджеті. Ґрунтується на двох основних принципах: плановості виділення та цільовому характері використання коштів.

Для запровадження ефективного державного контролю за витрачанням бюджетних коштів державними установами, що фінансуються з Державного і місцевих бюджетів із 1997 року було здійснено перехід на фінансування цих установ на основі кошторису. Саме тому виділення коштів з бюджету на